

2. Закон України «Про інноваційну діяльність». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>

3. Руководство Осло. Рекомендации по сбору и анализу данных по инновациям. – 3-е изд., совместная публикация ОЭСР и Евростата. М.: Центр исследований и статистики науки, 2006. 192 с

4. Методологічні пояснення до розділу «Економічна статистика / Наука, технології та інновації». URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2005/ni/ind_rik/ind_u/ind_met.html

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-266-4/28>

КЛАСИФІКАЦІЯ ЗАВДАНЬ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Рега А. М.

*здобувачка вищої освіти другого (магістерського) рівня
спеціальності 081 – Право*

Чернівецький юридичний інститут

Міжнародного гуманітарного університету

*Науковий керівник: **Бабій А. Ю.***

кандидатка юридичних наук, доцентка,

доцентка кафедри юриспруденції

Чернівецький юридичний інститут

Міжнародного гуманітарного університету

м. Чернівці, Україна

Класифікація завдань судових експертиз у теорії криміналістики здійснюється з урахуванням широкого розуміння їх поняття як мети, що визначена за певних умов і досягається розробленими у науці способами. Зокрема, І.В. Гора та В.А. Колесник здійснюють класифікацію судових експертиз за предметно-об'єктно-методною підставою [1, с. 91], яка на сьогодні широко використовується як у науковому аналізі, так і в практичній діяльності. Відзначаючи позитивні сторони запропонованої класифікації, яка дозволила систематизувати усю сукупність експертних завдань за класами, родами, видами і підвидами судових експертиз, потрібно вказати, що сучасний розвиток наукового знання, зокрема включення інтеграційних процесів у структуру експертного пізнання, поставив перед вченими проблему пошуку нових підходів до аналізу та оцінки завдань судових експертиз.

Змістовною основою оцінки завдань судової експертизи є рівневий підхід до визначення їх структури, який виражається у виокремленні в загальній системі експертного пізнання завдань діагностичного, класифікаційного, ідентифікаційного та ситуаційного рівнів. Такий підхід, з однієї сторони, значно розширює наявні уявлення про клас неідентифікаційних експертиз, позначаючи у ньому наявність різних рівнів вирішення завдань, а з іншої – більш детально відображає завдання ідентифікаційного рівня. У практичному плані диференціація завдань за рівневим критерієм покладена в основу конкретизації цілей та умов завдань кожного рівня, що створило методологічну базу для уніфікації структури вирішення експертних завдань незалежно від класу, роду і виду судових експертиз, а отже, зумовлює можливість створення єдиних пізнавальних методів вирішення завдань кожного рівня.

Із гносеологічних позицій різноманітність вирішуваних судовою експертизою завдань обумовлене необхідністю пізнання різних фактів, змістом яких є відображення численних зв'язків і закономірностей об'єктивної дійсності. Будучи за своєю природою неоднорідними і відображаючи різну ступінь спільності пізнаваних явищ, вказані зв'язки та закономірності становлять основу ієрархічності загального процесу пізнання. Тому виокремлення у процесі наукового аналізу тієї чи іншої форми зв'язку, яка встановлюється експертом у ході дослідження шуканих обставин, дозволяє йому вирішити завдання експертного дослідження. Диференціація завдань судової експертизи за рівневим критерієм на основі пізнаваних експертом зв'язків об'єктивної дійсності відрізняється від інших їх класифікацій реальним врахуванням ієрархічності пізнавального процесу. У зв'язку з цим рівневий підхід дозволяє врахувати, у першу чергу, глибину проникнення експерта в сутність пізнаваних явищ, підсумком якого є ступінь узагальнення встановлюваного факту. Відповідно, обставини, які виявляються у процесі діагностичного дослідження, в гносеологічному аспекті повинні відрізнятися за ступенем своєї узагальненості від обставин, виявлених у процесі класифікаційного дослідження, ідентифікації або ситуаційного аналізу. Кожне з цих досліджень, залежно від характеру встановлюваних у процесі пізнання зв'язків, має свій рівень узагальнення. При цьому кожна форма встановлених експертом об'єктивних зв'язків визначає не тільки зміст того чи іншого рівня дослідження у структурі загального процесу експертного пізнання, але і його ієрархічне місце як вирішуваного завдання. Будучи, по суті, умовною, диференціація структури експертного пізнання за рівневим критерієм дозволяє не тільки виокремити мету та завдання кожного рівня пізнавальної діяльності експерта, але й запропонувати самостійні методики їх вирішення.

Завдання діагностичного рівня є базисними у структурованій та ієрархічній системі завдань судової експертизи, а їх вирішення є початковим етапом пізнавальної діяльності експерта, спрямованим на встановлення субстанційних зв'язків і зв'язків перетворення між властивостями об'єкта. Встановлення субстанційних зв'язків у процесі експертного дослідження дозволяє зробити висновок про об'єкт як такий на основі аналізу його властивостей (встановлення природи об'єкта) або про наявність певних властивостей об'єкта (встановлення стану) на основі аналізу його ознак як цілого. Встановлення зв'язку перетворення у процесі вирішення діагностичного завдання передбачає, у свою чергу, можливість висновку про наявність об'єкта або окремих його характеристик на основі перетворення відображених властивостей (ознак), які не піддаються безпосередньому сприйняттю.

Розпізнавання об'єкта або його стану на основі аналізу властивостей з наступним висновком про його приналежність до певного, раніше встановленого класу становить зміст діагностичного експертного завдання та дозволяє відмежувати його від завдань класифікаційного рівня, предметом яких є пізнання не лише субстанційних, але й об'ємних зв'язків між систематизованими у науці об'єктами. У цьому разі вирішення діагностичного експертного завдання є необхідною, але недостатньою умовою. Сутність класифікаційного експертного завдання полягає не тільки у розпізнаванні в досліджуваному об'єкті ознак того чи іншого класу, але й у послідовному порівняльному дослідженні виявлених ознак з ознаками класів, родів, видів, підвидів, встановленні та обґрунтуванні відмінностей і збігів між ними. Метою класифікаційного експертного завдання є процедура віднесення досліджуваного об'єкта до певної групи (класифікація).

Принцип ієрархічності завдань діагностичного, класифікаційного та ідентифікаційного рівнів концентровано виражений В.Г. Гончаренком, який розглядає ідентифікацію як процес послідовного вирішення трьох завдань: 1) розпізнавання об'єкта; 2) класифікація, тобто віднесення його до певного класу; 3) індивідуалізація одного окремого об'єкта або встановлення тотожності цього конкретного індивідуального об'єкта [2, с. 217-218]. Вказаний процес об'єктивно відображає методологію експертного пізнання в ході вирішення завдань ідентифікаційного рівня, що передбачає як необхідну умову індивідуалізації об'єкта його діагностику та класифікацію. Формулювання кінцевого висновку у цьому випадку здійснюється експертом за допомогою аналізу об'ємного зв'язку, який існує між предметами, що складають групу, рід, вид тощо, – до зв'язків, які дозволяють індивідуалізувати конкретний об'єкт.

У ході експертного дослідження кожне з розглянутих завдань може бути самостійним і виступати як кінцева мета судової експертизи. Проте,

в разі ускладнення експертного завдання (з точки зору ступеня спільності пізнаваних фактів) необхідно враховувати шаблі експертного пізнання, мати на увазі його ієрархічність. Такий підхід, особливо в умовах впровадження в експертну практику автоматизованих систем, дає можливість на об'єктивній основі визначити етапи дослідження (підзавдання), усвідомити цілі та умови кожного з них та з їх урахуванням прогнозувати процес вирішення експертного завдання.

Оцінюючи дослідження ситуаційного рівня, необхідно виходити зі спрямованості вирішуваних на цьому рівні завдань судової експертизи на встановлення події в цілому (наприклад, визначення механізму дорожньо-транспортної події на основі аналізу речової обстановки місця події) або встановлення окремих її елементів (визначення причини зіткнення транспортних засобів) за допомогою виявлення генетичної, функціональної чи інших форм зв'язку. Відповідно, завдання цього рівня диференціюються за ступенем спільності встановлюваного факту на загальні та часткові.

Оптимальне вирішення завдань ситуаційного рівня зумовлюється результатами діагностичних, класифікаційних та ідентифікаційних досліджень, які є підзавданнями судової експертизи. Якщо в ході вирішення загального ситуаційного завдання вказані підзавдання, як правило, є обов'язковими елементами її структури, то під час вирішення часткових завдань можливі випадки, коли ідентифікаційний рівень у дослідженні може бути відсутній.

Таким чином, завданням системного розвитку наукової основи судової експертизи відповідає виокремлення у структурі експертного пізнання завдань діагностичного, класифікаційного, ідентифікаційного та ситуаційного рівнів. Об'єктивним критерієм їх розмежування за рівневим принципом потрібно вважати форми системоутворюючих зв'язків, які відображають різні сторони пізнаваних явищ. Такий підхід у практичному аспекті створює передумови для конкретизації цілей та умов досліджень кожного рівня, а отже, формування єдиної технології вирішення експертних завдань певного ступеня спільності. Практика створення автоматизованих методик експертного дослідження підтверджує обґрунтованість рівневого підходу до завдань судової експертизи. Зокрема, її аналіз дозволяє дійти висновку про те, що на сучасному етапі розвитку криміналістичних експертиз принципам алгоритмізації пізнавальної діяльності експерта найбільш повною мірою відповідають завдання діагностичного та класифікаційного рівнів, вирішення яких у традиційному аспекті здійснюється на основі аксіоматизованого знання. Що стосується завдань ідентифікаційного та ситуаційного рівнів, то переважання у процесі їх вирішення евристичних засад, які припускають творчий пошук, виявлення та виокремлення шуканої інформації, значно звужує сферу алгоритмічного підходу,

дозволяючи автоматизувати лише окремі операції, доступні математичному опису.

Література:

1. Судові експертизи в процесуальному праві України: навчальний посібник / за заг. ред. О.Г. Рувіна. К.: Видавництво Ліра-К, 2019. 424 с.
2. Експертизи у судочинстві України / за заг. ред. В.Г. Гончаренка та І.В. Гори. К.: Юрінком Інтер, 2015. 504 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-266-4/29>

ПРАВОВА ПРИРОДА ІТГ-КОНТРАКТУ

Роскрут К. В.

*здобувач вищої освіти першого (бакалаврського рівня)
спеціальності 081 – Право*

*Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
м. Чернівці, Україна*

Бізнес-сфера ІТ особлива не тільки тому, що перебуває у стані постійного розвитку, є популярною і привабливою для молоді, бо пропонує чимало перспектив і хороші прибутки, а і тому, що ця галузь легально може працювати на дуже вигідних податкових пільгах (при правильному структуруванні ІТ-компанії, загальне податкове навантаження може становити лише 6-7%). Тим не менш, протягом певного періоду часу компаніям доводилось часто шукати різні юридичні «лазейки», щоб забезпечити собі такі пільгові умови, зокрема широко практикувалось укладання договорів з фізичними особами-підприємцями і модель «коворкінгу» – організації роботи людей із різним типом зайнятості в єдиному робочому просторі. Після реєстрації Проекту Закону «Про внесення змін до Кодексу законів про працю України щодо визначення поняття трудових відносин та ознак їх наявності» №5054 ситуація загострилась. Цим законопроектом пропонувалося врегулювати на законодавчому рівні принцип презумпції наявності трудових відносин [1]. Таким чином, у Кодексі законів про працю України мали бути встановлені ознаки трудових відносин, при наявності принаймні трьох з яких робота є такою, що виконується (послуги є такими, що надаються) в межах трудових відносин, незалежно від назви та виду договірних відносин між сторонами. До прикладу, однією з таких ознак є здійснення регулювання процесу праці, що носить постійний характер та, як правило, не передбачає